

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Bohács Zsolt ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb követelés érvényesítése iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. február 3. napján kelt 11.P.22.292/2015/4. számú ítélete ellen a felperes részéről 5. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét részítéletnek tekinti, annak nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **részben** és akként **változtatja meg**, hogy az állam javára a felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 69 100 (hatvankilencezer-száz) Ft-ra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítélet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 26 670 (huszonhatezer-hatszázhetven) Ft fellebbezési eljárási költséget, míg az államnak az állami adóhatóság felhívására 67 200 (hatvanhétezer-kettőszáz) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I N D O K O L Á S

A felperes mint kölcsönbevevő és az alperes jogelődje, a **(jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) mint hitelező között 2008. július 21. napján **(kölcsönszerződés száma)**. számmal jelölt kölcsönszerződés jött létre, amely alapján az alperes 840 000 Ft összegű kölcsönt nyújtott a felperes részére a **(gépjármű forgalmi rendszáma)** frsz.-ú Citroën Berlingo típusú személygépkocsi megvásárlásához. Az egyedi kölcsönszerződésben a felek a mértékadó devizanemet svájci frankban, a teljes hiteldíjmutatót 18, 21 %-ban határozták meg, feltüntették a havi törlesztő részletek összegét és esedékességét, valamint az összes törlesztő részlet összegét, ez utóbbit 1 298 160 Ft-ban. A kamat és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) elszámolásának módjaként ún. fix deviza konstrukcióban állapodtak meg. Rögzítették továbbá, hogy az egyedi kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdéseket az alperes - általános szerződési feltételeket tartalmazó - **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.) tartalmazza, amelynek átvételét, az abban foglaltak megismerését, megértését és elfogadását a felperes a szerződés aláírásával elismerte.

Az Üsz. egyebek között - a jelen jogvita másodfokú elbírálása szempontjából releváns - alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

- I.7.: „Fix deviza konstrukció: amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyamesemény”.
- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”

- I.18.e.: „Mértékadó kamatláb: Amennyiben a mértékadó devizanem egyéb (nem forint), úgy a mértékadó kamatláb a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanem három havi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megjelölt oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb (három havi LONDON InterBank Offered Rate-LIBOR)”

- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”

- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzpiaci szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”

- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötte napján”

- I. 25.: „Kamatváltozás:

a) Kamatváltozás I.: a mértékadó kamatláb pénzpiacra bekövetkezett százalékos értékének változása függvényében a hátralévő törlesztő részletek összegét érintő kamatkülönbözet.

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam / mértékadó árfolyam) - 1.

c) Kamatváltozás III. (árfolyamváltozás): A kölcsönszerződés futamidő lejárt előtti megszűnésekor fizetendő - ki nem terhelte - kamatkülönbözet, amelynek mértéke a szerződés megszűnésének esetén szabályozó rendelkezésekben külön kerül meghatározásra.”

- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkor intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és a Euró keresztárfolyamának változása.”

Az Üsz. XI. fejezete a fix devizakonstrukcióra vonatkozó rendelkezéseket foglalja magában.

A kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a peres felek a kölcsön visszafizetésének biztosítására - felfüggesztő feltétellel - adásvételi szerződést kötöttek, és az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre.

Az alperes 2014. május 7. napján tájékoztatta a felperest, hogy a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségeit teljesítette, ezért hozzájárul, hogy a gépjármű-nyilvántartásból a javára bejegyzett opciós jog törlésre kerüljön, egyidejűleg megküldte az alperes számára a gépjármű törzskönyvét.

Az alperes a kölcsönszerződés alapján a 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) szerinti elszámolást 2015. április 25-én elkészítette, abban az ügyleti kamatláb induló mértékét 16,10 %-ban, a tisztességtelenül felszámított összeget 76 447 Ft-ban határozta meg. Az elszámolást a felperesnek megküldte, az felülvizsgálatnak minősül.

A felperes módosított keresetében kérte a kölcsönszerződés egésze érvénytelenségének megállapítását, annak jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását, az üzletszabályzat I/18.c. pontja szerinti LIBOR ügyleti kamat

alapulvételével a felek közötti elszámolás elvégzését és ennek eredményeként az alperes 1 279 750 Ft megfizetésére kötelezését. Másodlagosan keresete annak megállapítására irányult, hogy érvénytelenek az egyedi szerződés és az üzletszabályzat általa megjelölt feltételei - köztük a „mértékadó devizanem CHF” kitétel -, azok tisztességtelenségére figyelemmel. Kérte továbbá a perbeli Citroën Berlingo típusú gépjármű törzskönyvének kiadására kötelezni az alperest az opciós szerződés 5. pontja, továbbá az üzletszabályzat IV/7. pontja érvénytelenségére valamint arra hivatkozással, hogy a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségét maradéktalanul teljesítette. A szerződés egésze érvénytelenségét illetően keresetét a Hpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c), d) és e) pontjaiban foglaltakra alapította, kiemelve, hogy az egyedi kölcsönszerződés nem tartalmazza a kölcsön és a havi törlesztő részletek devizában meghatározott összegét, a kamat éves százalékos értékét, az alperes által felszámítható költségeket és azokat a feltételeket sem, amelyek mellett az alperes a hiteldíjat egyoldalúan módosíthatja. Álláspontja szerint az Üsz. I.25.a. és b) pontjai átláthatatlanok, homályosak, nem az árfolyamváltozásra, hanem a kamatváltozásra vonatkoznak, így sem ezekből a kikötésekből, sem az üzletszabályzat egyéb rendelkezéseiből nem állapítható meg, hogy a devizaárfolyam változásából fakadó összes teher őt, mint adóst terheli. Állította, hogy a szerződéskötéskor az árfolyamkockázatról nem kapott megfelelő tájékoztatást, és nem hívták fel a figyelmét arra sem, hogy az korlátlan mértékben terhelheti, így az sem volt ismert számára, hogy az árfolyam változása a törlesztő részletekre milyen hatást gyakorol. Hangsúlyozta, eltérő álláspont esetén is legfeljebb 25 %-os mértékig terhelheti az árfolyamváltozás alapján fizetési kötelezettség, mivel annak maximális mértékét az üzletszabályzat I.23. pontja ilyen %-ban határozta meg. Számítása szerint valós tartozása az üzletszabályzatban meghatározott LIBOR kamattal mint ügyleti kamattal számolva 852 716 Ft, ezzel szemben eddigi teljesítése 2 132 466 Ft, így az érvénytelenség jogkövetkezményeként kért hatályossá nyilvánítás keretében végzett elszámolás eredményeként a különbözetként mutatkozó 1 279 750 Ft összeggel tartozik neki az alperes.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta, hogy a szerződés bármely pontja a felperes által felhozott okból érvénytelen lenne. Hangsúlyozta, a felek között létrejött szerződés deviza alapú szerződés, az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség teljesítésére a felperes az üzletszabályzat V/6. pontjában kötelezettséget vállalt. Nem vitatta, hogy a kamat éves százalékos értéke a szerződéskötés időpontjára vonatkozóan nem került meghatározásra, érvelése szerint azonban ez a hiány orvosolható, ugyanis az összes törlesztő részlet összegéből kivonva a kölcsön összegét, a különbözet adja az összes kamattörlesztést, ebből pedig kifejezhető a kamat százalékos értéke, így a kamatláb meghatározásának hiánya, mint érvénytelenségi ok a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján kiküszöbölhető. Erre figyelemmel kérte a szerződés érvényessé nyilvánítását azzal, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke 16,11 %. Hangsúlyozta, nem tekinthető szerződésmódosításnak az árfolyamváltozás kiterhelése, s miután a szerződés változó kamatozású, a kamat változása sem.

A törzskönyv kiadása iránti keresetet illetően hangsúlyozta, a szerződés felperes által történő teljesítésére tekintettel hozzájárult, hogy a javára bejegyzett opciós jog törlésre kerüljön, egyidejűleg a felperes részére a gépjármű törzskönyvét visszaküldte, így e kereset oka fogott.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek között 2008. július 21. napján létrejött **(kölcsönszerződés száma)**. számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat mértékét évi 16,10 %-ban határozta meg. Megállapította, hogy a **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzat IX/2.b., IX/4.a., IV/7. pontjai érvénytelenek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felperest 105 100 Ft, az alperest 7700 Ft eljárási illeték állam javára, míg a felperest 50 800 Ft perköltség alperes részére történő megfizetésére kötelezte. Határozatának indokolásában megállapította, a perbeli szerződés deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződés. A Kúria 6/2013. PJE határozatának indokolására utalva hangsúlyozta, a szerződés

létrejöttét, illetve érvényességét nem befolyásolja az a körülmény, hogy abban a kölcsön- és a törlesztő részletek svájci frankban kifejezett összege nem került rögzítésre. Kifejtette, a felperes által megjelölt szerződési feltételek - a felperesi állásponttal szemben - nem biztosítanak az alperes számára egyoldalú szerződésmódosítási jogot. Megállapította ugyanakkor, hogy miután a szerződés nem tartalmazza a kamat éves százalékos értékét, az a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja értelmében semmis. Az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményét illetően kiemelte, elsődlegesen az érvénytelenség okának kiküszöbölésével a szerződés érvényessé nyilvánítása a cél, amely jogkövetkezményt a perbeli esetben alkalmazhatónak ítélte. Álláspontja szerint ugyanis az induló ügyleti kamat mértéke a szerződésből aggálytalanul megállapítható, mivel az összes törlesztő részlet és a kölcsön összegének különbözete alapján a kamatláb kiszámítható.

Alaptalannak ítélte azt a felperesi hivatkozást is, miszerint a szerződés az árfolyamkockázattal kapcsolatos alperesi tájékoztatás hiánya miatt érvénytelen. Rámutatott, a szerződés és az üzletszabályzat rendelkezéseiből a felperes számára felismerhető lehetett, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár, az őt terheli, és az is, hogy annak nincs felső határa, így az árfolyamkockázat viselését érintő szerződési rendelkezések tisztességtelenségére nem hivatkozhat megalapozottan, az üzletszabályzat I.23. pontjának helyes értelmezéséből pedig - a felperes véleményétől eltérően - nem vonható le az a következtetés, hogy a felperes legfeljebb 25 %-os mértékű árfolyam-különbözet megfizetésére köteles.

Alaptalannak ítélte a felperes hivatkozását a mértékadó devizanem CHF, valamint a fix deviza konstrukció tisztességtelenségét illetően is, és hangsúlyozta, az ügyleti kamat nem azonosítható a LIBOR kamattal, az ugyanis referencia kamatként szolgál.

Részletesen kifejtett indokai szerint az üzletszabályzat IX/4.a., IX/2.b. és IV.7. pontjai érvénytelenségére a felperes helytállóan hivatkozott, míg a kereset tárgyát képező további szerződési feltételek érvénytelenségét nem találta megállapíthatónak.

A felperes az elsőfokú bíróság ítélete ellen előterjesztett fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperes kötelezését kérte 1 279 750 Ft megfizetésére és a perbeli gépjármű törzskönyvének kiadására. Utóbb az alperes pénzfizetésre kötelezésére irányuló fellebbezési kérelmét leszállította 100 000 Ft-ra, a másodfokú tárgyaláson pedig a törzskönyv kiadására irányuló keresetétől elállt, elismerve, hogy az alperestől más megkapta a törzskönyvet. Kérte ugyanakkor fellebbezése sikertelensége esetén az általa az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség 5000 Ft-ra történő leszállítását.

Fellebbezésének indokai szerint a kölcsönszerződés az 1959-es Ptk. 523. § (1) és (2) bekezdése, valamint a Hpt. 213. § (1) bekezdés a), e) és c) pontjaiban előírt tartalmi elemek (a kölcsön és a törlesztő részletek deviza összege, és a kamat éves százalékban kifejezett értéke), mint lényeges szerződési feltételek meghatározásának hiánya miatt elsődlegesen létre nem jönnek minősül, másodlagosan érvénytelen. Kifejtette, e hiányosság az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően nem csupán részleges érvénytelenséget eredményez, hanem a szerződés egészének a semmisségét jelenti. Utalt ugyanakkor arra, részleges érvénytelenség esetén az érvénytelen rész érvényessé nyilvánítása nem lehetséges, ilyen esetben az érvénytelen szerződési feltételt el kell hagyni a szerződésből, arra azonban a bíróságnak nincs felhatalmazása, hogy a fennmaradó kikötések tartalmát módosítsa, vagy a maradék szerződést kiegészítse. Véleménye szerint az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 213. § (1) bekezdésében foglaltakat is, amikor erre irányuló kereset, illetőleg viszontkereset hiányában a kamat százalékos mértékét meghatározva kiegészítette a szerződést. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a kamatmérték meghatározásával lényegében módosította a kölcsönszerződést anélkül, hogy vizsgálta volna a szerződésmódosítás 1959-es Ptk. 241. §-ában írt feltételeinek fennállását, megsértette továbbá a DH2 tv. 37. §-át és az 1959-es Ptk. 239. § (1) bekezdését, mert úgy alkalmazott jogkövetkezményt, hogy nem állapított meg érvénytelenséget, és nem vizsgálta, hogy a kamat százalékos mértéke nélkül teljesíthető-e a szerződés.

Kiemelte, a DH2 tv. alapján az alperes által elvégzett és a neki megküldött elszámolás az induló ügyleti kamat mértékét nem tartalmazza, így egyrészt ez okból nem állt módjában azt vitatni, másrészt azért, mert a DH2 tv. alapján csak azt kifogásolhatta volna, hogy az alperes tévesen számította ki az árfolyamrés, valamint a tisztességtelenül alkalmazott egyoldalú kamat-, díj és költségemelés folytán visszajáró összeget.

Változatlan álláspontja szerint nem kapott az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettségre vonatkozó tájékoztatást az alperestől, az Üsz.V.6. pontja ugyanis a 2/2014. PJE határozat követelményeinek nem felel meg, ezért árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettsége nincs, de eltérő álláspont esetén is legfeljebb 25 % mértékig terhelheti őt az árfolyam-különbözet, mivel az Üsz. I.23. pontja ilyen mértékű árfolyam-emelkedést minősít rendkívülinek. Álláspontjának alátámasztásaként hivatkozott a 2008/48. EK irányelvre és a III/773/2015. AB határozatra. Kifejtette, ha a kölcsönszerződés deviza alapú, akkor LIBOR kamat megfizetése mellett kötelezhető a 25 %-os árfolyam megfizetésére a 6/2013. PJE alapján, ellenkező esetben a forint alapú szerződésekre irányadó 6,6 %-os kamatmérték mellett kell fizetési kötelezettségét teljesítenie árfolyamváltozás nélkül.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Mindenben fenntartotta az elsőfokú eljárásban előterjesztett védekezését, egyidejűleg részletesen nyilatkozott a felperes fellebbezésében felhozott indokokra.

A fellebbezés alaptalan.

A Pp. 247. § (2) bekezdése alapján a fellebbezési illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet az elsőfokú ítéletnek fellebbezéssel illetőleg csatlakozó fellebbezéssel nem érintett részére nem lehet kiterjeszteni. A jelen perben a felperes csak a másodfokú eljárásban támadta az elsőfokú ítéletnek az alperes javára megítélt perköltség összegére vonatkozó rendelkezését. E nyilatkozata a fellebbezés kiterjesztéseként értelmezendő, következésképp a hivatkozott jogszabályi rendelkezések értelmében ennek érdemi vizsgálatára nem kerülhet sor.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a peres felek a kölcsönszerződés létrejöttéhez szükséges lényeges feltételekben megállapodtak. Az ítélet tábla osztja azt az álláspontját is, hogy a felperes által felhozott okok közül kizárólag az ügyleti kamat éves százalékos értéke szerződésben való rögzítésének hiánya miatt és a üzletszabályzat fentebb meghatározott három pontját illetően állapítható meg a szerződés részleges érvénytelensége. Helyesen vonta le az elsőfokú bíróság a részleges érvénytelenség jogkövetkezményeit is akként, hogy az érvénytelen szerződési feltételekre az alperes jogot nem alapíthat, a szerződés az érintett feltételek figyelmen kívül hagyásával köti a peres feleket, míg az ügyleti kamatláb megjelölésének elmaradásából eredő érvénytelenségi ok e hiányosság pótlásával kiküszöbölhető.

A felperes eredeti keresetében kérte a perrel érintett gépjármű törzskönyvének kiadására kötelezni az alperest, e kereseti kérelmétől azonban utóbb elállt, ezért e tekintetben az ítélet tábla a pert végzésével megszüntette.

A felperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel az ítélet tábla - az elsőfokú bíróság határozatának indokait részben módosítva, illetve kiegészítve - az alábbiakat kívánja kiemelni.

A kölcsön összege és a törlesztő részletek CHF-ben való meghatározásának hiánya.

A jelen ügyben alkalmazandó 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 205. § (2) bekezdése értelmében a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által

lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Visszterhes szerződés esetén mindenképpen lényeges tartalmi elem a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás meghatározása. Kölcsönszerződésnél - az 1959-es Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint - a hitelező által nyújtott szolgáltatás a szerződésben meghatározott pénzösszeg adós rendelkezésére bocsátása, az adóst terhelő ellenszolgáltatás pedig a kölcsön összegének szerződés szerinti visszafizetése. Ennek megfelelően a kölcsönszerződés létrejöttéhez a feleknek meg kell állapodniuk egyrészt a hitelező által folyósítandó kölcsön összegében, másrészt az adós visszafizetési kötelezettségében. Ez utóbbi meghatározásának egyik lehetséges módja az adós által teljesítendő törlesztő részletek számának, összegének és esedékességének megjelölése.

A peres felek szerződése - amint azt az elsőfokú bíróság is helyesen megállapította - deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy a szerződés tárgya, vagyis a hitelező által folyósítandó kölcsön összege és az adós tartozása, azaz a törlesztő részletek összege egyaránt devizában kerül meghatározásra, így az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban került sor, azaz az ún. kirovó és lerovó pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem deviza, a lerovó pedig forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg devizában való meghatározása során két módot választhatnak: vagy az érintett devizanemben jelölik meg pontosan, összegszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forintösszeg kerül az adós részére átadására), vagy azt a forintösszeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kirótt tartozás egyértelmű meghatározására (6/2013 Polgári jogegységi határozat III/1. pont). A felperes álláspontjától eltérően tehát nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege devizában meghatározva tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók. Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria az elsőfokú ítélet meghozatalát követően hozott 1/2016. Polgári jogegységi határozatában, amelynek 1. pontja rögzíti, a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelményeknek, ha az írásba foglalt szerződés - ide értve az annak szerződéskötéskor részévé vált általános szerződési feltételeket is - a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével. A jelen esetben az egyedi szerződés egyértelműen rögzíti a lerovó pénznemben, azaz forintban folyósítandó kölcsön összegét, az Üsz. I.24. pontja alapján pedig pontosan kiszámítható, hogy ennek alapján a kirovó pénznemben, CHF-ben milyen összegű tartozása keletkezett a felperesnek. Ez irányadó a törlesztő részletek tekintetében is (1/2016. számú PJE 2. pont).

Minderre figyelemmel bár nem számszerűen, de a szerződés rendelkezései alapján kiszámítható módon meghatározásra került a kölcsön és a törlesztő részletek összege devizában is, így a szerződés megfelel a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjában előírt követelménynek, hiszen tartalmazza a szerződés tárgyát (a kölcsön összegét), a törlesztő részletek számát, összegét, és a törlesztési időpontokat is.

Az ügyleti kamatban való megállapodás hiánya

A fentebb már indokoltak szerint a kölcsönszerződés létrejöttéhez nélkülözhetetlen az ellenszolgáltatásnak, azaz az adós visszafizetési kötelezettségének meghatározása, amelynek bankkölcsönszerződés esetén tartalmaznia kell a folyósított kölcsönösszeg kamatát is az 1959-es Ptk. 523. § (2) bekezdése értelmében. Tény, hogy a felperes által fizetendő ellenszolgáltatás szerződésben meghatározott induló mértéke, azaz a törlesztő részletek összege meghaladja a

kölcsön összegét, ez pedig igazolja az ügyleti kamatban való megállapodást. Mindezt nem érinti, hogy a törlesztő részletek a tőkén és a kamaton felül esetlegesen egyéb, az adós részéről teljesítendő fizetési kötelezettségeket is tartalmaznak. Ettől eltérő kérdés, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződések esetében nem mellőzhető a kamat éves százalékos értékének szerződésben való feltüntetése. Ennek elmulasztása azonban nem a szerződés létrejöttét, hanem a jogszabályi rendelkezés alapján annak semmisségét eredményezi. Nincs jelentősége annak, hogy ebből a hiányosságból fakadó érvénytelenségi ok a szerződés egészének semmisségét, vagy csupán annak részleges érvénytelenségét eredményezi. Mivel az érvénytelenség oka egy hiányosság, nyilvánvalóan nem alkalmazható ugyanis az érvénytelenségnek az a legalapvetőbb jogkövetkezménye, hogy az érvénytelen szerződéshez (szerződési feltételhez) joghatás nem fűződik, arra jogosultságot, vagy követelést alapítani nem lehet. A kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség esetén az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában meghatározott „további” jogkövetkezményei alkalmazhatók, ennek megfelelően - a 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) hatálya tartozó szerződések, így a perbeli kölcsönszerződés esetében - a körülményektől függően sor kerülhet a szerződés hatályossá, vagy érvényessé nyilvánítására (DH2 tv. 37. § (1) bekezdés). Ennek az érvénytelenségi oknak a jogkövetkezményét azonban maga a jogalkotó rendezte a DH2 tv.-ben előírt ún. felülvizsgált elszámolás szabályainak megalkotásával. A pénzügyi intézményeknek ugyanis az általuk kötelezően elvégzendő elszámolást a DH2 tv. 16. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank elnökének a DH2 tv. felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben (42./54. és 55/2014 MNB rendelet) meghatározott tartalommal és formában kellett elkészíteniük. Az érintett MNB rendeletekből megállapíthatóan az elszámolásnak egyebek között tartalmaznia kellett a kölcsön induló kamatlábát, amelyet a részletes elszámolásban tüntettek fel a pénzügyi intézmények. A fogyasztó a pénzügyi intézmény által készített - az ügyleti kamatláb meghatározására is kiterjedő - elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-aiban meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, vagy ha a kifogása jogerősen elbírálásra került, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, és a DH2 tv. 29. §-a értelmében annak eredménye a továbbiakban más polgári eljárásban nem vitatható. Mindez azt jelenti, hogy az induló kamatláb felülvizsgált elszámolás során történő meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult, és ezáltal a szerződés „érvényessé vált” (konvalidálódott - 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pont), s miután a felülvizsgált elszámolásra az „érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljes körűen - a továbbiakban nem vitatható módon - megtörtént, attól utóbb a bíróság sem térhet el.

Mindebből következően az ügyleti kamat éves százalékos értéke megjelölésének hiánya miatti érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló kereset elbírálása során a bíróságnak vizsgálnia kell, sor került-e az elszámolás bíróság általi felülvizsgálatára a DH2 tv. 26-28. §-ai alapján. Ha igen, a jogkövetkezmény levonására irányuló igény ítélt dolog. Ha nem, az érvénytelenség az 1959-es Ptk. 237. §-ában megjelölt jogkövetkezményei közötti választás lehetősége arra korlátozódik, hogy a bíróság érvényessé nyilvánítsa a szerződést azzal, hogy az érvénytelenség okának kiküszöbölése körében lényegében csupán rögzíti annak eredményét, ahogy maguk a felek orvosolták a szerződés hibáját.

Itt utal az ítélet tábla arra, téves az alperesnek az a fellebbezési hivatkozása, miszerint az alperes által a DH2 tv. alapján elkészített elszámolásban megjelölt induló kamatmértéket nem vitathatta. A DH2 tv. 18. § (1) bekezdése anélkül tette lehetővé a fogyasztó számára a pénzügyi intézmény által számára megküldött elszámolás vitatását, hogy e tekintetben bármiféle korlátot írt volna elő, következésképpen a fogyasztó panasszal élhetett mind az elszámolás alapjául vett adatok - köztük az induló ügyleti kamatláb -, mind az elszámolás eredménye tekintetében.

Jelen esetben a perbeli kölcsönszerződés fentiek szerinti felülvizsgált elszámolása nem vitásan megtörtént, annak során az alperes - a felperes által a keresetlevélhez csatolt részletes elszámolás adatait tartalmazó okiratból megállapíthatóan - az induló ügyleti kamatlábat 16,10 %-ban határozta meg, s miután a felperes ezt a kamatmértéket - a fent részletezettek szerint - ráutaló magatartással elfogadta, ennek az ügyleti kamatlábnak a bíróság általi megjelölésével pótolható a szerződés érvénytelenségéhez vezető hiányosság. Mivel a hiányzó kamatláb meghatározásával az érvénytelenség oka elhárul, ily módon a szerződés érvényessé nyilvánítható. Az elsőfokú bíróság más okfejtés alapján ugyan, de végeredményét tekintve helyesen vonta le az érvénytelenség jogkövetkezményét.

Annak nincs jelentősége, hogy a felperes nem kérte az érvényessé nyilvánítást és az is közömbös, hogy az alkalmazott jogkövetkezmény mennyiben felel meg egyik, vagy másik fél érdekeinek. Ha a fél az érvénytelenségi perben az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonását kéri, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség lehetséges jogkövetkezményei közül melyiket alkalmazza. Ennek egy korlátja van, nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (Legfelsőbb Bíróság: Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 7. pont).

A kifejtettek alapján nem volt tehát akadálya annak, hogy a felülvizsgált elszámolás keretében megállapított kamatérték meghatározásával a bíróság a szerződést érvényessé nyilvánítsa.

A bíróság a szerződés érvényessé nyilvánítása során lényegében valóban módosítja, illetve kiegészíti a felek szerződését annak érdekében, hogy az érvénytelenségi okot, illetve az az által előidézett érdeksérelmet kiküszöbölje, ennek a módosításnak a jogszabályi alapja azonban - a felperes hivatkozásával ellentétben - nem az 1959-es Ptk. 241.§-a, hanem az 1959-es Ptk. 237. §-a, ezen túl a perbeli esetben a DH2 tv.37. §-a, ezért alaptalan a felperesnek az a fellebbezési érvelése, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az 1959-es Ptk. 241. §-ában foglaltakat.

Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya

A felperes fellebbezésében változatlanul arra hivatkozott, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozóan az alperestől tájékoztatást nem kapott, emiatt a szerződés egésze érvénytelen. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

Jelen ügyben a kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat V.6. pontja alapján a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ezen túl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” és „fix deviza konstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztő részletek összege változhat a futamidő során. Az üzletszabályzat 17., 22., 24. és 25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig

egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis, hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a „kamatváltozás II.” szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat 23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat. Ebből a fogalom-meghatározásból ugyanakkor - az 1959-es Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezéssel - nem vonható le az a következtetés, hogy az árfolyam-különbözetből eredő fizetési kötelezettség legfeljebb 25 %-kal terheli a felperest.

Lényegesek továbbá a perbeli jogvita elbírálása szempontjából az üzletszabályzat fix deviza konstrukcióra vonatkozó XI. fejezetének rendelkezései, amelyek alapján ugyancsak világos lehetett a felperes számára, hogy a FT/CHF árfolyamának kedvezőtlen irányú változása növelni fogja a fizetési terheit oly módon, hogy a szerződés futamideje meghosszabbodik, és így az egyedi szerződésben megjelölt összegű havi törlesztő részleteket a szerződéskötéskor számítottakhoz képest tovább kell fizetnie.

Ha a felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel átolvasta volna az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy a fent megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett volna ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. A fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően azonban a jóhiszeműség és tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszú távra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889.), áttanulmányozza a szerződés szövegét, szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE.).

Alapítványul kifogásolta a felperes, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta döntése során az Alkotmánybíróság III/773/2015. számú határozatában és a Kúria 2/2014 Polgári jogegységi határozatában foglaltakat. A III/773/2015. AB határozat tárgya a Kúria 2/2014.PJE határozat rendelkező részének 1. pontja és az ahhoz kapcsolódó indokolás III/1. pontja alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezés volt, amelyet az Alkotmánybíróság alaptalannak ítélt és elutasított. Ez azt jelenti, a jogvita elbírálása során irányadónak tekintendő a polgári jogegységi határozat, amelyre egyébiránt a felperes fellebbezését maga is alapította. Az elsőfokú bíróság - a fent részletezettek szerint - a jogegységi döntésben foglalt iránymutatás helyes alkalmazásával állapította meg, hogy a szerződés rendelkezései alapján az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára

felismerhető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

A felperes által a fellebbezése kiegészítésében hivatkozott 2008/48.EK irányelv rendelkezéseit a magyar jogba a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. tv. (a továbbiakban: Fnyh.tv.) ültette át. A törvénynek a jelen jogvita szempontjából releváns rendelkezéseit „A hitelezést megelőző tájékoztatás” című fejezet tartalmazza. A törvény 6. §-a - a 2008/48.EK irányelvben foglaltakat átvéve - pontokba szedve egzakt módon határozza meg az adatok és információk azon körét, amelyeket a hitelezőnek a hitelszerződés megkötését megelőző szakaszban meg kell adnia. A tájékoztatás célja, hogy a fogyasztó a különböző hitelszerződésekre vonatkozó ajánlatok összehasonlítása alapján a hitelszerződés megkötése tekintetében megalapozott döntést hozzon (Fnyh.tv. 6. § (2) bekezdés). Az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést sem a 2008/48.EK irányelv, sem az Fnyh.tv. nem tartalmaz, emellett a hitelező mulasztásához nem fűzi az érvénytelenség jogkövetkezményét.

A felperes a törzskönyv kiadása iránti kereseti kérelmétől már az elsőfokú eljárás során elállt, nyilatkozata a 2016. február 3-i 4. sz. jegyzőkönyvben rögzítésre került, s miután az alperes a fellebbezési tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a felperes e kereseti kérelemtől való elállásához hozzájárul, az ítéletábra a törzskönyv kiadása iránti kereseti kérelem tárgyában végzésével a pert megszüntette, egyidejűleg rendelkezett az Itv. 39. § (3) bekezdés b) pontja alapján megállapítható 600 000 Ft pertárgyértékű követelés alapján felmerült és az Itv. 42. § (1) bekezdése alapján meghatározott mértékű eljárási illeték mérsékléséről, valamint annak viseléséről. Erre figyelemmel a felperes kizárólag a kölcsönszerződés érvénytelenségére hivatkozással érvényesített, alaptalannak bizonyult kereseti kérelméhez kapcsolódó elsőfokú eljárási illeték megfizetésére kötelezhető (Pp. 78. § (1) bekezdés, 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (2) bekezdés), ezért az ítéletábra a felperes által az állam javára fizetendő eljárási illeték összegét leszállította.

A per törzskönyv kiadására irányuló kereset tárgyában történő megszüntetése sem tette indokolttá azonban az alperes javára megítélt elsőfokú perköltség összegének leszállítását. A felperes keresetében elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés a)-e) pontjaiban rögzített kötelező tartalmi elemek hiánya miatt létre sem jött, másodlagosan pedig ez okból érvénytelen, ezen felül hivatkozott az általa megjelölt egyes szerződési feltételek, illetve az opciós szerződés egy pontja érvénytelenségére is. Keresete mindössze a kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiánya, valamint az elsőfokú ítélet rendelkező részében meghatározott általános szerződési feltételek tisztességtelensége miatt bizonyult megalapozottnak. A szerződés e kötelező tartalmi eleme hiányának tényét az alperes maga sem vitatta, az érvénytelenség oka a fentebb már kifejtettek szerint érvényessé nyilvánítás útján kiküszöbölhető volt. A pernyertesség-pervesztesség ebből adódó - az elsőfokú bíróság által helyesen meghatározott -, az alperesre kedvezőbb 90-10 %-os arányára, ezen felül az alperesi jogi képviselő által kifejtett jelentős munkaidő-ráfordítást igénylő tevékenységre is tekintettel az elsőfokú bíróság által meghatározott mértékű elsőfokú perköltség összege nem tekinthető eltúlzottnak, annak leszállítását az ítéletábra nem ítélte indokoltnak.

A kifejtettek tekintettel az ítéletábra az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részének érintetlenül hagyása mellett a megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján csupán a felperes által az állam javára fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét illetően változtatta meg, míg annak érdemi rendelkezéseit helybenhagyta.

A felperes fellebbezésében eredetileg 1 279 750 Ft túlfizetés megfizetésére kérte kötelezni az alperest, ezért a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték összege az Itv. 47. § (1) bekezdése alapján 67 200 Ft. A felperes utóbb követelését 100 000 Ft-ra leszállította, ami azonban az Itv. 41. § (2) bekezdése alapján a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték összegét nem érinti, az ítéletáblának a fenti pertárgyérték alapján felmerült fellebbezési eljárási illeték egészének viseléséről kellett rendelkeznie. A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése és a Kmr. 13. § (2) bekezdése alapján köteles egyfelől az Itv. 47. § (1) bekezdése szerinti mértékű fellebbezési eljárási illeték viselésére, másfelől a felperes fellebbezési eljárási költségének megfizetésére, amelynek összegét az ítéletábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján állapította meg.

Szeged, 2016. június 8.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.457/2016/7. szám

A Szegedi Ítéletábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Bohács Zsolt ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb követelés érvényesítése iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. február 3. napján kelt 11.P.22.292/2015/4. számú ítélete ellen a felperes részéről 5. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

V É G Z É S T :

A Szegedi Ítéletábla a Pf.II.20.457/2016/5/II. számú ítélete rendelkező részét akként javítja ki, hogy a felperes által az államnak fizetendő fellebbezési eljárási illeték összege 102 400 (százkettőezer-négyszáz) Ft.

íA végzés ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül a Kúriához címzett, de a Szegedi Ítéletáblánál 3 példányban benyújtandó fellebbezésnek van helye.

I N D O K O L Á S

A peres felek között szerződés érvénytelensége iránt folyamatban volt perben a jogvitát az ítéletábla a fenti számú ítéletével bírálta el, a sikertelenül fellebbező felperest marasztalta az alperes fellebbezési eljárási költségeiben és kötelezte a feljegyzett másodfokú eljárási illeték állam javára történő megfizetésére. Az illeték összegének meghatározása során azonban számítási hibát vétett, annak helyes összege a fellebbezésben vitatott értékhez, azaz 1 279 750 Ft-hoz képest az 1990. évi XCIII. tv. 47. § (1) bekezdése alapján 102 400 Ft, ezért az ítéletábla a Pp. 224. § (1) bekezdése alapján a számítási hibát kijavította.

Szeged, 2016. július 5.

Dr. Szeghő Katalin sk. . Lengyel Nóra sk.
a tanács elnöke

előadó bíró

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk
táblabíró

V É G Z É S - I.:

A végzés 2016. szeptember 3. napján
jogerős.

Szeged, 2016. szeptember 8.

Dr. Szeghő Katalin sk.